

פרוטוקול מס' 287

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
חל-אביב, יום ו' ב' בשבט תשל"ג-5.1.73, שעה 9.30

נ כ ח ו :

חברי הועדה:
י. גולדשמידט - היו"ר
ר. ארזי
א. אנקוריין
מ. אביזר
י. ארידור
מ. ביבי
מ. בן-פורת
ש. פרידמן

מוזמנים:
י. קרפ - משרד המשפטים

מזכירה הועדה:
ר. מלחי

קצרנית:
מ. איזנברג

סדר-היום:
חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 2),
תשל"ב - 1972.

(מס' כ"ג 18173)

חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 2) תשל"ב-1972

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.
אנו ממשיכים בדיון בחוק לתיקון פקודת
הראיות (מס' 2) תשל"ב-1972.

לסעיף 35א הוגשו שתי הצעות: האחת
של הגב' קרפ בשם משרד המשפטים והשניה של חבר הכנסת ארידור.

נשמע הסברים להצעה שהוגשה על ידי הגב' קרפ.

י. קרפ:

בישיבה הקודמת טען חבר הכנסת ארידור,
שלפי ההצעה שלנו, כאשר מצרפים תביעה אזרחית
עלול להווצר מצב מוזר ששופט פסק מה שפסק במשפט הפלילי וזה יחייב
את הנאשם במשפט הפלילי ואת התובע במשפט האזרחי. אבל יחד עם זאת
אם יש עוד אדם ויש לו אפשרות להביא ראיות לסתור השופט עלול לשנות
דעתו, ולא ברור מה יהיה גורל ההחלטה שלו במשפט הפלילי.

אני מוכרחה להודות שהטיעון הזה עורר בעייה.
אך יחד עם זאת ההצעה של חבר הכנסת ארידור אינה פותרת את הבעיה.
לעומת זאת אנו מציעים הצעה שונה מזו שהצענו, שיש בה כדי לפתור בעייה
זו. אנו מציעים לאפשר את הצירוף של תביעה אזרחית לפלילית רק אם
התביעה האזרחית היא נגד הנאשם בלבד. כלומר, בלי לתת אפשרות לצרף
אנשים אחרים. במקרה כזה אנו משאירים את ההצעה שלנו, כי מה שנקבע
במשפט הפלילי יחייב את התובע והנתבע, כאילו זה נקבע במשפט אזרחי.
ואז אין צורך בסעיף (ב) שמאפשר לצד שאינו נאשם להביא ראיות לסתור.
התוצאה תהיה שמה שקבע השופט במשפט פלילי יחייב גם במשפט האזרחי,
כי הצדדים למשפט הם מי שהיה הנאשם והצד השני הוא התובע שרצה להצטרף
וקיבל על עצמו מראש את המימצאים והמסקנות. לכן ההצעה שלנו אומרת:

"35א. (א) הורשע אדם בבית משפט בשל עבירה,
ולאחר ההרשעה הוגשו נגדו - ונגדו
בלבד - תביעה אזרחית בשל העובדות
המהוות את העבירה, רשאי השופט שסך
במשפט הפלילי, לאחר שגזר את דינו
של הנאשם, לדון בתביעה האזרחית אם
ביקש זאת מי שהגיש את התביעה, אף
אם התביעה אינה בסמכותו, ובלבד ששוו
התביעה בבית משפט שלום אינו עולה על
20,000 לירות.

(ב) שר המשפטים יקבע בתקנות את סדרי
הדין בתביעה האזרחית לרבות פרטים
בדבר המועד והדרך להגשת התביעה
וההליכים בערעור."

סעיף קטן (ב) הוספנו לפי בקשת הועדה.

ר. ארזי: מדוע נאמר "רשאי השופט שפסק במשפט הפלילי?
האם זה מוכרח להיות אותו שופט? נניח שאותו
שופט חלה או שהוא החליט שהוא מומחה לעניינים פליליים ואינו מומחה לעניינים
אזרחיים? האם גם אז חייב להיות אותו שופט?

היו"ר י. גולדשמידט: איך זה חידוש שמובא לפנינו היום. על כך אנו דנים חודש ימים. אם השופט מסכים ואם התובע האזרחי רוצה בכך, אותו שופט הבקיא בענין לאחר שדך בחביעה הפלילית, ידון בחביעה האזרחית.

ב. ארזי: ואם זה שופט אחר?

היו"ר י. גולדשמידט: איך מניעה.

ש. פרידמן: אחת המעלות שמנתה הגב' קרפ בהצעת משרד המשפטים היא, שהצעה זו מבטיחה שלא יתקבלו שני פסקי דיך סותרים. אבל אני חושב שאם מגבילים את הסכום ל-20,000 לירות, יתכן שבמקרים רבים כן נגיע לכך, כי התביעה תעלה על סכום של 20,000 לירות.

היו"ר י. גולדשמידט: עקרונית אתה יכול להסוך את המגבלה ולהגדיל את הסכום.

י. ארידור: אני חושב שהנוסח של משרד המשפטים שהובא היום, יש בו התקדמות לעומת הנוסח הקודם. ועקרונית אני חושב שאפשר לקבל אותו. הוא אינו פותר בעיות אחרות בהצעת חוק זו. אבל לגבי הנקודה של ההמשך האזרחי של המשפט הפלילי, הוא עונה על הבעיות ואני מוכן לקבלו.

לפי נוסח זה אני בעד הגבלת הסמכות של בית משפט השלום עד סכום מסויים. בדרך כלל נאשם במשפט פלילי אינו ער לתוצאות האזרחיות של מעשהו. הוא יודע שבמשפט האזרחי יוכל להתגונן. אם הוא מודה במסקנות של המשפט הפלילי ואחר כך אומרים לו שאפשר לחייב אותו ללא הגבלת סכום, זה דבר די מסוכן לנאשם. לכן יש להוסיף בתקנות שבכל משפט פלילי צריך יהיה להזהיר את הנאשם: דע לך שכל הרשעה במשפט זה עלולה להביא תביעה אזרחית עד 20,000 לירות. לאחר תקופת מעבר, כאשר הדבר יהיה ידוע ומקובל, אפשר יהיה לבטל תקנה זו. אם תהיה אזהרה כזאת בתקנות, אני מוכן להסכים שתהיה תקרה של 20,000 לירות. אם לא תהיה אזהרה כזאת, צריך יהיה להוריד את התקרה לסמכות הרגילה של בית משפט השלום. זאת ראשית.

שנית, נראה לי שצריך להוסיף שפסק-הדין יהיה פסק-דין חלוט בגמר הערעור, כדי שלא נעמוד בפני מצב שהגישו תביעה אזרחית ואחר כך היא מתבטלת כתוצאה מזיכוי בערעור. וזאת צריך לקבוע בחוק ולא בתקנות.

שלישית, עלינו להשיב על השאלה, מה קורה כאשר בחביעה הפלילית דנו שלושה שופטים. גם בבית משפט השלום יכול להיות הרכב של שלושה שופטים. בבית משפט מחוזי זה דבר רגיל.

רביעית, כאשר נאמר "רשאי שופט", צריך שיהיה ברור שזה השופט בערכאה ראשונה ולא השופט של ערכאת הערעור. זה יפתור גם בעיית הערעור, כי אז תמיד יחכו לפסק דיך חלוט.

התביעה צריכה להיות מוגשת לאחר ההרשעה. ואני מסכים שבחקנות יקבע באיזו דרך ידע המתלונן שהוגש משפט פלילי. אם תהיה הודעה למתלונן, אינני חושב שצריך להכניס ענין זה לחוק. אני מציע להשאיר זאת לתקנות.

אינני בטוח שצריך להאמר שהתביעה תוגש בין ההרשעה ובין גזר הדין. אם נאשם מודה באשמה: וגזר הדין ניתן תוך 10 דקות מזמן ההודאה, אי אפשר להגיש את התביעה בין ההרשעה ובין גזר הדין. מהנוסח המוצע עלול להתפרש כאילו התביעה צריכה להיות מוגשת לאחר ההרשעה והטיפול בה - לאחר גזר הדין. אני הייתי מציע להעביר

חלק זה לתקנות.

אני חושב שהאמירה "רשאי השופט לדון בתביעה האזרחית אף אם התביעה איננה בסמכותו", אינה אלגנטית. כי אף שופט אינו דן בענין שלא בסמכותו. צריך לומר: אף אם התביעה אינה בסמכות בית המשפט".

אלו הן הערותי הניסוחיות. עקרונית אני מקבל את ההצעה. זה הפתרון הטוב לבעיה ספציפית זו.

ש. פרידמן:
אם תתקבל הצעתו של חבר הכנסת ארידור בענין מתן אזהרה, מה מונע להסיר את התקרה של 20,000 לירות?

י. ארידור:
הסרת ההגבלה של 20,000 לירות לא תעלה ולא חוריד. בתביעות של 20,000 לירות אדם לא יסתכן להגיש תביעה רק נגד הנאשם ולא נגד חברת הבטוח.

היו"ר י. גולדשמידט:
רעיון האזהרה, אם הוא נכון, הוא נכון לגבי כל החוק.

ר. ארזי:
אינני בטוח אם צריך להגדיל את סמכות בית משפט השלום עד 20,000 לירות. אני הייתי מציב להקפחת את הסכום, או להעביר ענין זה לתקנות.

היו"ר י. גולדשמידט:
הסמכויות קבועות בחוק, ולכן אינן יכול להעביר ענין זה לתקנות.

י. קרפ:
אין לי התנגדות להצעתו של חבר הכנסת ארידור כי במקום שנאמר "אף אם התביעה אינה בסמכותו" ייאמר: אף אם התביעה איננה בסמכות בית המשפט. אבל אינני בטוחה שנתסח זה פותר את הבעיה שעורר.

חבר הכנסת פרידמן שאל אם גובה הסכום אינו עשוי להגדיל את המסקנות הסותרות. פרוצדורה זו לא נקבעה כדי לחסוך במסקנות סותרות, כי מטרה זו ממילא איננו משיגים באופן מוחלט גם לפי הרישא של ההצעה, כי אנו מאפשרים הבאת ראיות לסתור. המטרה היתה יותר ענין של יעול ההליכים וחסכון בהבאת ראיות וטעינה שענות שכבר נטענו בהליך הפלילי. הטיעון שזה עשוי להרבות מסקנות סותרות אינו נוגע לגובה הסכום.

י. ארידור:
במקום "רשאי השופט" אני מציב לכתוב: מוסמך השופט.

י. קרפ:
זה ענין של ניסוח. אנו קבענו סכום זה, משום שחשבנו שזהו קו-הביניים בין תביעות נמוכות לבין תביעות אזרחיות בסכום גבוה יותר. מלכתחילה לא רצינו לתת אפשרות זו לגבי תביעות גדולות יותר, כי עדיין אנו חיים במצב ששופטי התעבורה דנים בחלק מהענינים, ולא רצינו להכניס אותם לתביעות אזרחיות גדולות. חשבנו ש-20,000 לירות הוא קו הגבול. אבל זה ענין להערכה ונסיון. הנסיון ילמד אם צריך לתקן את הסכום. אם אנו מוציאים כל נתבע נוסף, אדם שידע שלא יוכל לצרף את חברת הבטוח, ממילא לא ירצה שהתביעות הגדולות תידונה בפרוצדורה זו, אלא בפרוצדורה הרחבה כאשר חברת הבטוח תוכל להיות מצורפת. לכן ההצעה שלנו היא למקרים השוליים שהנזק קטן והתגבש. והתובע בוחר בפרוצדורה זו אולי אפילו תוך ויתור מסויים.

אשר לאזורה שתנתן לנאשם במשפט הפלילי,
אין ספק שאפשר לקבוע זאת בתקנות. לפחות בשנים הראשונות צריך יהיה
להעמיד את הנאשמים על האפשרות שההודאה שלהם עלולה להיות להיתוצאת
בתחום האזרחי.

אשר להצעה לכתוב "פסק דין חלוט", במתכוון
לא כתבנו זאת, כי ראינו את הפרוצדורה כפרוצדורה יותר מהירה.
אבל עם זאת חשבנו לקבוע בתקנות שאם יוגש ערעור, יושהה הספול בענין
עד הדיון בערעור. ואז תנתן לתבוע האפשרות להחליט אם הוא רוצה להמשיך
אצל אותו שופט אחרי הערעור או להגיש תביעה נפרדת. במקרה ולא מוגש
ערעור ואדם מגיש בקשה ומצטרף, אפשר לדון בענין מייד. הוגש ערעור -
אין אפשר לדון בצורה מקוצרת, אלא הדעת נותנת שצריך לחכות עד גמר
הערעור.

י. ארידור: אני בכל זאת מציע למשרד המשפטים לשקול שוב
הוספת המלה "חלוט", כי אם אדם יצטרך להגיש
תביעה לפני שתם המועד להגשת הערעור, הוא יגיש תביעה; השופט לא
יוכל להתחיל לספל בתביעה, כך שאיננו מקדמים את הדיון.

י. קרפ: לשאלה של הרכב של שלושה שופטים - כתבנו
"רשאי השופט" והכוונה היא שאם שלושה
שופטים דנו בתביעה הפלילי, ידונו שלושה שופטים בתביעה האזרחית.
לא חשבנו לתת את הסמכות לשופט אחד מתוך השלושה.

י. ארידור: אין לי התנגדות, אבל תהיה בכך מעמסה מסויימת.

י. קרפ: לעומת זאת לא הייתי מוחקת את המלים "לאחר
שגזר את דינו", כי עיקר הרעיון היה להצביע
על כך שזה איננו חלק מההליך הפלילי.

י. ארידור: אני הצעתי להעביר זאת לתקנות. התביעה מוגשת
אחרי ההרשעה והדיון בה אחרי גזר הדין.
זה מותר לתובע פרק זמן מצומצם.

י. קרפ: אם נקבל את ההצעה לכתוב "פסק דין חלוט"
זה יפתור את הבעיה. במקרה שהוא מזוכה,
אני מסופקת אם יש טעם להחיל את הפרוצדורה המקוצרת. אנו מתכוונים
להרשעה בערכאה ראשונה.

י. ארידור: אני מוכן לקבל גישה זו, אבל אז צריך
להיות ברור, שאדם צריך להגיש את התביעה
האזרחית רק לערכאה הראשונה.

היו"ר י. גולדשמידט: האזורה לנאשם במשפט הפלילי, האם היא
חכלל בסעיף הראשון?

י. קרפ: ההצעה היא לא לכלול אותה בחוק אלא בתקנות
ויסתכן בתקנות סדר הדין הפלילי, או בהנחיות
לבתי המשפט.

י. ארידור: לאחר שהיושב-ראש אמר שאזורה זו אינה
נוגעת לסעיף זה אלא לחוק כולו, אני חושב
שצריך לקבוע אותה בחוק. אילו סדרי הדין הפלילי היו נקבעים בתקנות,
אפשר היה לקבוע זאת בתקנות. כיוון שהם נקבעים בחוק, צריך לקבוע זאת
בחוק.

היו"ר י. גולדשמידט: חוק זה יש בו משום חידוש גדול לא רק
בישראל אלא גם בעולם. לכן אני חושב שיש

מקום לצטות את האזהרה חלק מהפרוצדורה.

י. קרפ:

אני מהסתח להרחיק לכת ולקבוע בחוק חובת אזהרה. אזהרה קיימת בכל מקרה של הליך פלילי. השופט אינו מדריך את הנאשם בכל התוצאות האפשריות של פסק דין פלילי. גם היום אינו אומר שאפשר להגיש נגדו תביעה אזרחית. אפשרות זו נובעת מעצם החוק ולא ממעשהו של הנאשם. אם יתקבל החוק עורכי הדין ידעו להזהיר את הנאשמים. אינני אומר שאי אפשר להדריך את השופטים שיזהירו את הנאשמים. אבל אינני חושבת שיש מקום לכתוב זאת בחוק. אם נכתוב, נכתוב זאת רק לגבי ההודאה ולא מעבר לזה.

י. ארידור:

זה מספיק.

י. קרפ:

משקול הכנסת הדבר לחוק סדר הדין הפלילי.

היו"ר י. גולדשמידט:

לא נכריע עכשו בהצבעה בנקודה זו. משרד המשפטים יבדוק אם אפשר להכניס ענין האזהרה

לחוק סדר הדין הפלילי.

אשר לפסק-דין חלוט, שופט שרוצה לפעול לפי בקשת התובע האזרחי בהתאם לסעיף 35א לפי הנוסח החדש שקבלנו היום, כדי שידע איפה הוא נמצא, ויוכל להתחיל לספל, צריך שייאמר "פסק דין חלוט".

ר. ארזי:

אנו מחליטים שפסק הדין יהיה חלוט?

היו"ר י. גולדשמידט:

לא נשמע ערעור על כך. גם משפט המשפטים תומך בזה. ואז כל החוק דן בפסק דין חלוט.

אשר להרכב - נאמר: "רשאי השופט שפסק במשפט הפלילי", וזה יכלול הרכב שפסק; זאת אומרת גם הרכב של שלושה שופטים.

י. ארידור:

אני הצעתי שיהיה כתוב: מוסמך.

י. קרפ:

אני אשקול. זה ענין של ניסוח.

היו"ר י. גולדשמידט:

צריך להיות ברור שהשופט מוסמך, אבל אינו חייב. זה ענין לשיקול דעתו של השופט,

כפי שאמר חבר הכנסת ארזי.

י. ארידור:

אם זה ענין לשיקול דעתו של השופט, עלול להווצר סיבון מסויים שכדאי לתת את הדעת עליו. התובע מגיש תביעה על 20,000 לירות, מתוך תקווה שהשופט שדן בתביעה הפלילית ידון בתביעה זו. בא השופט ואומר: אינני דן...

ר. ארזי:

מי לא יתן לו לשנות?

י. ארידור:

מדוע לתת לשופט שיקול דעת?

היו"ר י. גולדשמידט:

ישנן כמה אפשרויות. יכול להיות שהשופט הועבר לתפקיד אחר; יכול להיות שהוא חדל לכהן כשופט. קשה להבטיח שאותו אדם או אותו הרכב של 3 שופטים ישב חמיד. הניסוח יכול להבטיח שאם החיוב היה בערעור באינסטנציה עליונה הדיון האזרחי חוזר לאינסטנציה הראשונה שדנה בו.

י. קרפ:

הכוונה הייתה להבהיר שהשופט שמסמיכים אותו הוא השופט בערכאה ראשונה.

הנקודה הבאה - תקרת הסכום. לי נדמה שטוב להרחיב את הסמכות, אבל לא להסיר כל גבול. אם נסיר כל גבול, נגיע לסיטואציות שאינן מתקבלות על הדעת של חיוב בסכומים פנטסטיים. בגלל שכיחות התביעות של 10,000 לירות, כדאי לעשות נסיון להגדיל את הסכום עד 20,000 לירות. ונצבור נסיון ונראה מה ילמד אותנו הנסיון.

ר. ארזי:
הספיקות שלי נובעים מכך שאנו מרחיבים את הסמכות במקרים יוצאים מן הכלל. ואני חושב שצריכה להיות אחידות. ובזה יש חריגה שאינני בטוח אם היא בריאה. יכול להיות שפעם נגיע למצב שנאמר שסכום של 10,000 לירות הוא קטן מדי ויש להגדילו עד 20,000 לירות. אבל אז תהיה זו התקרה לגבי כל המקרים. מקרה חריג אינו נראה לי. אבל אינני מתכוון להסתייג.

מ. בן-פורת:
20,000 לירות נקבעו בחודש מאי. לאחרונה אנו שומעים על העלאות שכר ב-40%. אחרי הבחירות תגבר האינפלציה, ומה שהיום 20,000 לירות יהיו 40,000 לירות. לכן אני מציע להגדיל את הסכום עד 30,000 לירות.

א. אנקוריון:
ענין זה הוא ענין של פוליטיקה. צריך להחליט אם רוצים ששופט שלום ידון בתביעות של 20,000 או 30,000 לירות. אבל זה דבר שאינו יכול להעשות אגב אורחא. אני מודה שבזמן האחרון שוחח אתי שר המשפטים בשאלת הסמכות של בית משפט השלון בתחום נושא אחר. ואמר שהוא חושב להגדיל את הסכום עד 20,000 לירות. אילולא ידעתי זאת, הייתי עומד בתוקף על עמדתי שאין צורך אגב אורחא להגדיל את תקרת הסכום. אבל מכיוון ששמעתי שבדעתו של שר המשפטים להעלות גובה הסכום, אני בעד השארת התקרה של 20,000 לירות, כפי שמוצע בהצעת החוק.

היו"ר י. גולדשמידט:
אני אינני רואה בענין זה הרחבת הסמכות דרך אגב, אלא במקרים שהשיקול הוא קיצור הזמן, והתובע האזרחי שוקל אם כדאי לו הדבר. זה נותן מצד אחד את הצידוק להגדיל את הסכום ומאידך גיסא אין זה נותן צידוק להגדילו מעבר ל-20,000 לירות.

הוחלט להשאיר את הסיפא בהצעת משרד המשפטים:
"ובלבד ששווי החביעה בבית משפט שלום אינו שלה על 20,000 לירות".

היו"ר י. גולדשמידט:
התקנון הסגנוני שהוצע הוא, שבסיפא של סעיף (א) ייאמר: "אם החביעה אינה בסמכות בית המשפט", כדי לא ליצור רושם שהשופט דן בענין שאינו בסמכותו.

ר. ארזי:
בסעיף קטן (ב) נאמר: "לרבות פרטים בדבר המועד והדרך". מדוע "פרטים"?

י. קרפ:
אפשר לכתוב: "הוראות".

היו"ר י. גולדשמידט:
איננו מחליטים הזסעל נוסח. אבל כל הדברים הוכרעו.

א. אנקוריון:
בסעיף קטן (ב) צריך להוסיף "כתב הגנה". אילו זו הייתה פרוצדורה אזרחית רגילה, יש תקנות. אבל פה מרכיבים תביעה אזרחית על תביעה פלילית. לכן צריך להוסיף "כתב הגנה".

י. קרפ:
נאמר ברישא: סדרי הדין בתביעה האזרחית.

י. ארידור:

אני תומך בנוסח כפי שהוא מוצע. אם נוסף את המלים "כתב הגנה", שמוך מאליו שהוא כלול בסדרי הדין של החביעה, אנו מעמידים בסימן שאלהדברים אחרים שאינם נזכרים כאן.

י. קרפ:

הכוונה שלנו לקבוע פרוצדורה מקוצרת ומהירה יותר גם בענין הגשת כתב החביעה וגם לאפשרות שהחביעה תהיה מבוססת על תצהירים. אבל כל זה נכלל בחקנות סדרי הדין.

בסעיף 42ד יימחק סעיף קטן (ב).

ברור.

היו"ר י. גולדשמידט:י. קרפ:

לא סיימנו את הדיון בסעיף 42ג.

א. אנקוריון:

אני מציע שאחרי המלים "ראיות לסחור" יהיה כתוב: "או להביא ראיה שכבר נשמעה או הוגשה במשפט פלילי אלא ברשות בית המשפט". אינני רוצה לפנוע בצורה חותכת אפשרות שראייה שכבר הושמעה אי אפשר להשמיעה. אני רוצה להשאיר זאת לשיקול דעתו של השופטים מטעמים מיוחדים שירשמו. יכול להיות שחשוב יהיה לחקור עד שנשמע בחביעה הפלילית; נניח, בענין רשלנות תורמת, תהיה חשיבות לשמוע עדותו של עד או חלק מעדותו של עד שבמהותה כבר נשמעה. אני יודע שיש בזה סתירה לכוונה הכללית לקצר את הדרך. נכון הוא שאנו רוצים לקצר את הדרך, אבל לא להרוג את הצדק. קיצור הדרך הוא בקבלת הראיות, אבל איננו צריכים לנעול את הדרך בפני אפשרות של הבאת ראיות שכבר הושמעו. אנו מגבילים זאת לרשות בית המשפט.

לכן אני מציע, כי אחרי המלים: "ראיות

לסחור" יבוא "או ראיה שכבר נשמעה או הוגשה במשפט הפלילי". אני מציע למחוק את הסיפא. אבל אני מציע להשאיר את המלים האחרונות אחרים המלים "ראיות לסחור" ואז הכל יהיה ברשות בית המשפט.

היו"ר י. גולדשמידט:

בפעם שעברה הצעתי הצעה כזאת, שכל חזרה תהיה ברשות בית המשפט.

י. ארידור:

אני תומך בהצעה של חבר הכנסת אנקוריון למחוק את הסיפא. הבעייה איננה אם הראייה הושמעה או לא במשפט פלילי, אלא הבעייה היא אם הראייה באה לסחור את הממצאים.

במקום שנאמר: "אלא ברשות בית המשפט מטעמים מיוחדים", אני מציע שייאמר: "ברשות בית המשפט מטעמים מיוחדים הראייה דרושה לדעת בית המשפט לעשיית צדק".

"טעמים מיוחדים" מיוחדים שירשמו; זה מושג שיש לו פרשנות מצומצמת וטכנית. טעמים מיוחדים פירושו, שלא יכולת להביא ראיות כי קרתה לך תאונת דרכים בדרך לבית המשפט, או משהו דומה צפוי אחר. אפשר למנות על אצבעות שתי הידיים מקרים שבהם המשפט הפעיל שיקול דעת מטעמים מיוחדים. אנו רוצים שינתן פסק דין צודק. אם יתברר לדעת בית המשפט שהדבר דרוש לעשיית צדק, יפעיל שיקול דעתו. אם לא - ינעל את הדלת.

ר. ארזי:

אינני מקבל דעתו של חבר הכנסת ארידור.

אם בית המשפט יתן רשות, יתן רשות גם

מטעמים מיוחדים וגם מטעמים של עשיית צדק. שיקולי עשיית צדק הוא תמיד יבוא במניין במסגרת הטעמים המיוחדים.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם כתוב "מטעמים מיוחדים", עשיית צדק כשעלצמה, איננה טעם מיוחד.

מ. ביבי:

אם כתוב שאפשר להביא ראייה סותרת מטעמים מיוחדים, ואין משמיטים את הסיפא, הסיפא הופכת את הקערה על פיה. לכן הייתי מציע להשמיט את הסיפא.

א. אנקוריון:

אחת העדויות במשפט פלילי היא עדותו של בוחן התנועה שעושה תרשים של מצב המכוניות בשעת התאונה. לרוב הוא מגיש זאת בתצהיר וזה מתקבל בלי לחקור אותו. במשפט פלילי שאלת הרשלנות התורמת אינה קובעת. אבל הרשלנות התורמת יש לה ערך רב במשפט אזרחי. ראייה כזאת שנשמעה במשפט פלילי דרך אגב, יכולה לקבל חשיבות במשפט האזרחי. לכן אין זה מתקבל על הדעת לנעול את הדרך לגמרי בפני עדויות שכבר נשמעו או ראיות שכבר הובאו.

היו"ר י. גולדשמידט:

כאן החעוררו שתי סוגיות; האחת - האם יש להבחין בין ראיות שבית המשפט יכול להרשות להביאן ובין ראיות שבית המשפט לא ירשה להביאן. שלושה חברים חושבים שיש להפקיד כל הסמכות של שמיעת חמר שהובא במשפט הפלילי גם במשפט אזרחי. לעומת זאת ישנם חברים האומרים שאין לקבוע הוראה נוקשה.

סוגיה אחרת היא זו שהעלה חבר הכנסת אדידור, שהמושג "טעמים מיוחדים" הוא צר מדי והוא מציע למירו בשיקולים של עשיית צדק. לכאורה יש אפשרות לקבוע שני המבנים טעמים מיוחדים ושיקולים של עשיית צדק.

ש. פרידמן:

אני מציע שנקבל את הגישה האומרת שבכל מקרה יש למסור לבית המשפט את הסמכות להרשות או לא להרשות הבאת ראיות שהובאו במשפט הפלילי. אנז תומך בזה שלא נשאיר את הסיפא בצורה אבסולוטית, אלא ניתן את הרשות לשופט מטעמים של עשיית צדק ומטעמים מיוחדים.

י. קרפ:

ענין סתירת המסקנות אינה שייכת לכאן, כי כאן מדובר על ראיות. את הטיעון המשפטי לא הגבלנו. קבענו שהוא ראייה לכאורה.

ש. פרידמן:

המסקנות אינן בנויות אך ורק על הראיות, אלא על צירופן ומשקלן המצטבר.

י. קרפ:

לגבי הממצאים העובדתיים ולא לגבי המסקנות. שתי הגירסאות שהוצעו כאן יש להן מהות ענינית. אם נמחק את הסיפא, ראייה שכבר נשמעה אם היא אינה מובאת לסתור, אפשר יהיה להביא אותה ללא הגבלה, אם לא נכתוב שבית המשפט רשאי להגביל.

אם העמדה של משרד המשפטים לגבי הסיפא אינה מתקבלת, יש לקבל את הגירסה שמכניסה את הסיפא לרישא. אנו הצענו את הסיפא, כי רצינו להקל על בתי המשפט מפני הלחץ שיופעל עליהם להביא ראיות שכבר נשמעו, ובדרך זו לפתוח את הענין מחדש. אבל אם הועדה סוברת שזה עלול לגרום לאי-צדק, איננו יכולים לכפות עליה.

אנו כתבנו בכוונה "מטעמים מיוחדים", כי רצינו לצמצם; אם יאמרו שהדבר דרוש לעשיית צדק, כל דבר ייראה כדרוש לעשיית צדק ורוחב לבם של השופטים יהיה הרבה יותר גדול. לכן הייתי מציעה לקבל את הנוסח שהצענו.

אם הוצעה הצעה לקבוע אלטרנטיבה - מטעמים של עשיית צדק, הייתי מציע לא לקבוע זאת כאלטרנטיבה. הייתי מציעה לכתוב: מטעמים מיוחדים ואם הדבר דרוש לעשיית צדק. ההנחה היא שאם

בית המשפט סבור שיש להביא ראייה, הוא סבור שיכול להגרם עיוות דין אם הראיה לא חובא; כך שאינך מצמצם את הנימוקים המיוחדים, אתה רומז שבגדר הנימוקים המיוחדים בא גם הנימוק של עשיית צדק. על כל פנים, לדעת אם יכתוב שהדבר דרוש למען עשיית צדק, לא עשינו שום דבר, אלא פתחנו את הסכר.

י. ארידור:

כאשר לאדם יש 30 יום להגיש ערעור והשופט מחזיק את פסק הדין אצלו, והוא פונה למזכירות בית המשפט פעם, פעמים ושלוש ומבקש העתק פסק הדין ואינו מקבלו, דעל כן לא יכול היה להגיש את הערעור, נפסק שזה אינו טעם מיוחד.

י. קרפ:

ההנחה היא שאין חובה לספק פרוטוקולים. עורך הדין יכול היה לשמוע את פסק הדין ולהתרשם.

י. ארידור:

בחקנות יש נוסח ביניים, אם אינני טועה - טעמים סבירים; אילו היינו קובעים נוסח ביניים זה, אפשר היה גם לצמצם וגם לפתוח פתח מסויים.

ר. ארזי:

מדברי ההסבר מתברר שהטעם המיוחד אינו טעם טכני גרידא. לכן אינני רואה כל צורך להרחיב מושג זה. בית המשפט יסביר מה הם הטעמים המיוחדים.

ש. פרידמן:

אני הייתי מציע את הנוסח: "מטעמים מיוחדים או כדי למנוע עיוות דין"ץ

י. גולדשמידט:

יש אי-תיאום בין דברי ההסבר ובין מה שכתוב בחוק. אני מקבל דברי חבר הכנסת ארידור שטעמים מיוחדים זה דבר טכני, ואילו דברי ההסבר הם רחבים יותר. מאידך אין אנו מעוניינים בהרחבה שיש בה כדי לסכן את התועלת שבחוק. לכן גם למגמה המצמצמת יש צידוק.

י. ארידור:

אני חשבתי שמספיק לכתוב "מטעמים מיוחדים". אבל עובדה היא שלחברי הועדה יש פקפוקים בכך. אם יש פקפוקים, מדוע לא נבהיר זאת? אני מעדיף את הנוסח "למען עשיית צדק" על הנוסח "למניעת עיוות דין". היושב-ראש הציע שנכתוב "לשם עשיית צדק ומטעמים מיוחדים". על ידי כך אנו מצמצמים את החשש שהביעה הגב' קרפ ומאידך פותחים את הדרך לעשיית צדק.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני הייתי מציע שהדברים ייאמרו בסדר זה: לעשיית צדק ומטעמים מיוחדים.

ר. ארזי:

יש הרבה חוקים בהם כתוב "מטעמים מיוחדים" ולא כתוב "לעשיית צדק". יבואו וישאלו: במקום שלא כתוב לעשיית צדק, אין הכוונה לעשיית צדק? גם בפסיקה ייאמר, כי במקום שהמחוקק רצה בעשיית צדק, הוא כתב זאת, ובמקום שלא רצה - לא כתב. לכן אני מצבקש שהגב' קרפ חבדוק נקודה זו.

י. קרפ:

בדוגמה שהביא חבר הכנסת ארידור, השופט לא הכיר במקרה זה כטעם מיוחד, כי לדעתו העניין לא הצדיק זאת. הצדק לא דרש שתנתן רשות זו.

אני סבור שהתוספת "לעשיית צדק" עשויה לגרוע. אבל אם הועדה תחליט להוסיף זאת, זה יכול להיות רק מצטרף ולא אלטרנטיבי.

פ. אביזחר:

הכלל הוא שלא יביאו ראיות לסתור אלא ברשות בית המשפט. עכשו רוצים שהרשות תהיה מסוייגת ובית המשפט לא יקל. זאת אומרת שיהיה חייב לנמק. ולעומת זאת המלים

מטעמים מיוחדים, כאילו מגבילות. לכן הייתי מציע שיהיה כחוב: מטעמים של עשיית צדק אשר יירשמו.

י. קרפ: הכוונה היחה להדגיש את הייחוד.

מ. אביזהר: אבל נדמה לי שהועדה נוטה ליתר ליברליות.

מ. ביבי: אני נגד החרח הרצועה.

היו"ר י. גולדשמידט: אינני חושב שטוב נעשה אם נכריע עכשו. אולי היה משכנע יותר אילו יכולנו לקבל דוגמה של פרשנות מצמצמת של "טעמים מיוחדים". אנו מבינים שהכוונה איננה להתיר את הרצועה כך, שערך החוק יעמוד בסכנה.

אני הייתי מציע שהגב' קרפ תבדוק אם יש בחוק אחר נוסח גמיש שאינו כל כך רחב כמו עשיית צדק, ואינו מצמצם כמו הנוסח הטכני של טעמים מיוחדים. ואני מקווה שבישיבה הבאה תתאחד הועדה סביב נוסח כזה.

אשר להעתקת הראיות מהסיפא לאמצע, זה היה מוסכם. נכון שזה מטיל על בית המשפט חובה לשקול, אבל איננו סוגרים את הדרך הזאת.

בזה סיימנו את הדיוק בחוק. כאשר יובא לפנינו הנוסח הלבן, נעבור עליו.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.30